COMETA

---

de Jayant Vishnu Narlikar

Traducere din limba hindi de Dr. Suraj Bhan Singh şi Cornel Sterian

SEPTEMBRIE! Ultima noapte din jumătatea obscură a lunii!

Un curent de aer rece o trezi pe Indrani Devi, care se întoarse pe partea cealaltă şi văzu că patul domnului Datt era gol. Ca de obicei, privi spre balcon. Presupunerea se dovedi întemeiată. Uşa era deschisă.

– Hm! Iar s-a dus acasă la cealaltă soţie!

Şopti din vîrful buzelor:

– Cel puţin să fi închis uşa cînd a plecat! Cine nu bagă de seamă cu propria lui piele cît s-a făcut de frig, cum ar putea să se gîndească la ce simt ceilalţi?

Spunînd acestea, se ridică, îşi puse un şal şi, luînd puloverul domnului Datt, se îndreptă spre balcon. De aici, începea scara ce ducea spre acoperiş. Indrani Devi porni să urce cu prudenţă. Sus, pe acoperişul plat, soţul ei stătea ochi în ochi cu cea de-a doua soţie. Cea de-a doua soţie era o lunetă cu diametrul în talie de 20 cm!

Domnul Datt era un pasionat astronom amator, încă din copilărie nutrea o dragoste neţărmurită pentru „numărarea stelelor!” Cînd a crescut mare, a cîştigat de ajuns ca să-şi satisfacă pasiunea. În partea de apus a Calcuttei, departe de strălucirea oraşului, pe un deluşor, a pus să i se construiască o căsuţă. Pe acoperişul ei plat a instalat o lunetă de 20 cm. În nopţile din jumătatea întunecată a lunii sinodice, el îşi petrecea ore de-a rîndul cu ochii în ea.

– Ce-i asta? Baremi să-ţi fi pus şalul. Dacă ai răcit, ţie o să-ţi pară rău. Domnul Navin n-o s-asculte de nici unele şi-ţi va prescrie odihnă la pat. Hm! spuse Indrani Devi, îmbrăcîndu-l cu puloverul.

Fără să spună ceva, domnul Datt se lăsă îmbrăcat şi se întoarse la lunetă.

– Zi de zi aceleaşi stele! La urma urmei, ce va fi întrînsele de-ţi petreci ore de-a rîndul cu ele?

Domnul Datt nu dădu nici acestei întrebări o atenţie cît de mică. Dealtfel, ea ştia destul de bine că domnul era atît de cufundat în dragostea sa pentru cea de-a doua soţie încît, în acest timp, zadarnic l-ai zgîndări. Coborî în tăcere şi se culcă.

Dar nu-şi dădu seama că, astăzi, domnul Datt era mai adîncit ca oricînd în iubirea ce purta celeilalte soţii.

*

– Zi de zi aceleaşi stele! La urma urmei, ce va fi întrînsele de-ţi petreci ore de-a rîndul cu ele?
Să dea un răspuns mulţumitor la asemenea întrebare ar fi fost dificil chiar pentu domnul Datt. A întreba un muzicant oarecare: „De ce cînţi mereu aceleaşi şi aceleaşi cîntece?” sau un iubitor de artă: „De ce admiri neîncetat aceste picturi fără haz?”» pe cît de absurd pare acest lucru, tot atît de lipsit de sens era să-l chestionezi pe domnul Datt în legătură cu secretul stelelor! Deoarece, oricare ar fi fost răspunsul său la această întrebare, el nu ar putea mulţumi un om obişnuit.
Da! Fireşte, avea o replică la această vorbă: „zi de zi aceleaşi stele?” Complet greşit spus! Pămîntul se învîrteşte în jurul său, se roteşte în jurul soarelui. Nici soarele nu stă locului. Adică, se deplasează zilnic pe harta cerului. În afară de aceasta, în jurul soarelui se mai mişcă nişte planete, iar împrejurul planetelor se rotesc sateliţii… În acel moment, de undeva, apare o cometă…
Cometa! Principala preocupare a domnului Datt era descoperirea unei comete. Cometele, venind de la mari depărtări, pătrund în sistemul nostru solar şi, după ce efectuează o rotaţie completă în jurul astrului zilei, se îndepărtează. Direcţia cîte uneia este modificată datorită gravitaţiei planetare. După un timp determinat, ele trec pe lîngă soare.
După exact 76 de ani, cometa lui Halley s-a arătat din nou în 1976. Dar, atunci cînd o cometă este văzută pentru prima dată intrînd în sistemul solar, primeşte numele celui dintîi care a observat-o. Iar ceea ce dorea domnul Datt era ca, în astronomie, să figureze un nume nou: „Cometa Datt!” Domnul Datt nu ignora că, în epoca de azi, a instrumentelor perfecţionate, în alte părţi se utilizează telescoape de cîteva ori mai puternice, astfel încît puţin probabil să fie el primul dintre toţi care să vadă o cometă. Dar el era optimist. În vreme ce giganticele telescoape de pe pămînt scrutau galaxia, cîţiva astronomi căutaseră vreo nouă cometă cu lunetele lor minuscule şi se întîmplase să o găsească.
Iar astăzi, se arătau semne că speranţa domnului Datt se împlinea. Astăzi, pe firmamentul cunoscut, plutea un nou corp fumuriu, cam ciudat. Astronomul controla pe harta stelelor. Examina lista cometelor. Se uită dacă pe lentila lunetei nu erau

cumva particule de praf. Făcu tot felul de verificări. Şi îndoiala i se preschimbă în certitudine. Acest obiect ceţos, o fi fost el cam ciudat, dar cu siguranţă era o nouă cometă.

Tocmai sunasera orele două din noapte. Stelele îşi schimbau direcţia. Cometa şi-o schimba şi ea. Domnul Datt aprinse o făclie şi, la slaba ei lumină, făcu însemnări. Fireşte, domnul Datt era cunoscut pentru neglijenţa sa în materie de mod de viaţă, îmbrăcăminte şi comportament. Dar, în ce priveşte pasiunea sa pentru astronomie nu se afla un cercetător mai sistematic. Examina cu maximă atenţie cea mai neînsemnată bănuială, verifica fiecare probă.

Cînd se crăpă de ziuă, mintea sa îşi redobîndise complet liniştea.

Se trezise îndepărtatul templu Dakşineşvar. Începuse slujba de zi la schitul Belur. Uşor-uşor, oamenii se sculau, încet, încetişor îşi reluau programul cotidian, iar stelele, una cîte una, încheindu-şi schimbul de noapte, dispăreau. Domnul Datt coborî şi el de pe acoperiş. Marea sa dorinţă era să-şi trezească soţia şi să-i dea vestea noii descoperiri. Apoi, se gîndi:

„Nu! Tocmai s-a culcat, sărăcuţa de ea! Tare ostenită după roboteala de toată ziulica. Are cînd să afle ştirea.”

Şi intră în pat. Puţin mai tîrziu, odaia răsuna de sforăitul unui om satisfăcut.

*

Două zile după aceea, în revista „Anand Bazar” apăru informaţia.

O nouă cometă

Descoperirea unui locuitor al Calcuttei

(De la corespondentul nostru special)

Calcutta... Domnul Manoj Datt, care locuieşte în partea de apus a oraşului, a declarat că a descoperit o nouă cometă.

El a spus că a văzut cometa noaptea trecută şi că a adus la cunoştinţa observatorului astronomic Kodaikanal direcţia acestei comete. El a mai afirmat că, dacă observatorul astronomic îi va confirma declaraţia, o mare ambiţie îi va fi satisfăcută.

Domnul Datt este astronom amator şi utilizează o lunetă de opt inch. Potrivit spuselor sale, peste cîteva luni, cînd această cometă, după ce va fi ocolit soarele, se va întoarce, va trece suficient de aproape de Pămînt.

La o săptămînă de la tipărirea informaţiei, fu obţinută confirmarea cometei Datt de către observatorul astronomic Kodaikanal. Cometa Datt fu recunoscută. International Astronomical Union (I.A.U.) telegrafie tuturor institutelor astronomice aducîndu-le la cunoştinţă existenţa „Cometei Datt".

Pretutindeni în Calcutta s-au organizat minunate festivităţi în cinstea domnului Datt. Eroul zilei, laconic şi modest, se simţea stingher în contact cu publicul, dar cîţiva, dornici de faimă, ţinură lungi discursuri în onoarea sa încercînd să se plaseze în centrul atenţiei.

Fură făcute apeluri pe diverse linii. Se propuse: „Acum, guvernul trebuie să încurajeze astronomii amatori", „în şcoli şi colegii, studiul astronomiei trebuie să primească un sprijin special", „să se construiască un planetarium" etc., etc.

Domnul Datt se întorsese de la o recepţie care nu-i făcuse plăcere. Necăjit, spuse:

– Ce bine era dacă nu-mi ar fi apărut această cometă!

– Sînt de aceeaşi părere. Dar din altă cauză, zise Indrani Devi. Vorbeşti aşa, deoarece ai fost sîcîit la această festivitate de recepţie. Ai fost nedreptăţit. Nu ţi-a făcut deloc plăcere. Nu-i aşa?

– Întru totul adevărat! Eu ştiu că aceste festivităţi sînt semnul respectului pe care mi-l poartă oamenii. Le sînt foarte recunoscător. Dar, în repetate rînduri, în ţara noastră, în general, se face din ţînţar armăsar. Dacă cineva săvîrşeşte o fapta mică, oamenii încep să organizeze serbări şi recepţii în onoarea sa. Că este în domeniul artei, al educaţiei sau sportului, pretutindeni vedem acelaşi lucru. Pentru moment, noi habar nu avem de modul în care orice realizare importantă merită să fie recunoscută şi în ce măsură. Societatea noastră este necoaptă. Nu şi-a atins încă maturitatea. Ştiu că foarte puţini vor fi de acord cu mine... da, da, nu mi-ai spus motivul tău, întrebă el.

– Eu cred că steaua asta cu coadă prevesteşte de rău. Bine era dacă meritul de a fi descoperit-o nu ţi-ar reveni, spuse Indrani Devi pe un ton serios.

– Smintită! În lume, în societate, în viaţa personală, evenimente fericite-nefericite, bune-rele, favorabile-nefavorabile se succed frecvent. Acestea nu au nici o legătură cu cometa. Astronomii au studiat cometa şi au determinat-o cum se cuvine. Dacă în compoziţia acesteia ar intra vreun element ramayanic, ei nu ar ascunde-o de noi. Acum, noi mai ştim ce lungime are coada ei. Cîtă vreme trece prin sistemul solar, oricare i-ar fi direcţia şi orbita, noi putem şti. Această biată cometă, care nu are cum să se abată de la traiectoria ei determinată, cum ar putea oare provoca vreun efect imprevizibil sau primejdios? Acum, vezi dumneata! După mine, această cometă, venită de departe pe drumul ei stabilit, după ce va saluta Pămîntul, încet-încet va pieri din priviri.

Domnul Datt vorbise cu aprindere, dar...

La urma urmei, de unde era el să ştie că vorbele sale se vor dovedi eronate a doua zi...

*

Sala de mese a Colegiului regal din Cambridge tocmai se golise. După ce şi-au autoservit prînzul simplu, studenţii îşi reluaseră activitatea. Iar membrii Colegiului, potrivit unei tradiţii seculare, după ce au ras tot de pe „High Table”, plecaseră acum spre „Vine Room”.

Obiceiul de aur al locului, vechi de ani, era să stea în cele patru laturi ale mesei lungi, imense şi greoaie din mijlocul încăpătoarei „Vine Room”, servind vin, fructe şi altele, în vreme ce se bîrfeau reciproc. Între aceşti oameni se stîrneau frecvent discuţii: strugurii din cutare vie din grădina Fransisi, în cutare an aveau mai multă tărie, sau Madera din Grădina Germană... pe cei care nu luau deloc îi deplîngeau: „Of! nefericiţii nu beau nici un strop” şi, de asemenea, nu scăpau ocazia ca, sorbind „high liqueur” împreună cu „novicii”, să-i împingă la pălăvrăgeală.

Printre ei se afla un anume James Forsithe. Era Junior Fellow. Proaspăt de tot. Făcut chiar de curînd aşa că, în conformitate cu tradiţia, i se încredinţase o muncă specială. Încheierea întîlnirii, el trebuia să stingă luminile. Împreună cu această sarcină, obţinuse o demnitate specială agreabilă. Slujba de a lua acasă sticlele rămase de vin bordo!

Dar astăzi, se pare că nu îi era scris să aibă parte de vinul rămas. Chelarul, care împingea în jurul mesei încoace şi încolo căruciorul de argint pentru vin, se apropie de decanul (provost) care şedea pe scaunul principal şi-i şopti ceva la ureche. De asemenea, îi înmînă un plic. Îndată, decanul îl strigă pe Forsithe şi-i spuse, dîndu-i plicul:
– Jim, astăzi nu ai parte de bordo. O persoană cu o treabă urgentă a venit să te întîlnească şi te aşteaptă în camera dumitale.
Plicul şi ştampila de pe el arăta că treaba era oficială.
În drum spre camera sa, James deschise plicul, în interior era o scrisoare.

Dragă dr. Forsithe,

Veniţi neîntîrziat la Londra împreună cu aducătorul scrisorii. Totul e aranjat ca să petreceţi noaptea aici. V-am deranjat pentru o chestiune deosebit de importantă şi, pentru aceasta, vă rog să mă iertaţi.

John McPherson

Sub semnătură, era ştampila - „Defence Science Adviser, Her Majesty's Government”
Făcînd diverse presupuneri cu privire la „chestiunea importantă”, James ajunse în camera sa. Deschise calm uşa masivă, preţioasă, din lemn de stejar, indiferent cine ar fi fost înăuntru, şi se îndreptă spre cel care aştepta în picioare. Acesta îşi scoase pălăria şi se prezentă:
– Sînt Johnson, ofiţer de securitate! După cîte apreciez, cunoaşteţi motivul venirii mele, spuse, arătînd spre scrisoarea din mîna lui James.
– Dar de ce am fost chemat la Londra? Ce-mi puteţi spune?
James ştia care avea să fie răspunsul, totuşi, întrebase. Iar Johnson spuse:
– Este ultrasecret. Nici eu nu ştiu. Misiunea mea este numai de a vă duce la Londra şi de a vă readuce mîine. Am venit cu maşina.
La aceasta, James rămase tăcut. Îşi adună obiectele de strictă necesitate, le îndesă în valiză şi merse împreună cu Johnson.

În timp ce treceau prin faţa capelei colegiului, ceasul de la biserica Universităţii anunţa orele nouă.

*

După ce străbătură Riston, Bulldock, Hatfield şi alte sătuleţe, viteza cu care conducea Johnson îl aduse pe James în apropiere de White Hall exact la nouă şi jumătate. Pînă ce ajunseră la biroul lui Sir John McPherson, străbătînd imensul vestibul de la White Hall, se mai scurseră zece minute. Lăsîndu-l pe James acolo, Johnson ceru permisiunea să se retragă.

– Dr. Forsithe! Primind scrisoarea de la mine, v-aţi deranjat şi aţi venit. Mulţumesc pentru asta! Fără să pierdem vremea, să intrăm în subiect.

Sir John întinse lui James un teanc de foi dactilografiate.

– Haide! Dar ăsta e articolul meu! Eu l-am trimis săptămînalului „Nature". Cum a ajuns la dumneavoastră?

Surpriza lui James nu avea limite. La urma urmei, guvernul ia aminte la un lucru atît de mărunt!

Sir John parcă citea gîndurile lui James. Spuse:

– Credeţi-mă, nu e vorba despre vreun detectiv guvernamental. Realitatea este că editorul săptămînalului „Nature" se numără printre cunoştinţele mele. Adeseori, ne întîlnim la club. Articolul dumneavoastră i s-a părut neobişnuit. De aceea, mi-a atras atenţia asupra lui. Am reflectat asupra presupunerii dumneavoastră şi mi s-a părut şi mie foarte importantă. Prin urmare, fără întîrziere, am dispus să fiţi chemat. Chiar dumneavoastră aţi scris editorului lui „Nature" să publice articolul cît mai grabnic. Dumneavoastră susţineţi că, după ce se va roti în jurul soarelui, „Cometa Manoj Datt" este foarte probabil să se izbească de Pămînt. Pe baza căror calcule aţi făcut această ipoteză, în ce măsură este corectă?

Faptul că un birocrat oarecare îi luase calculele şi-i făcuse publică temerea îl putea irita pe James. Dar Sir John McPherson nu era un birocrat din cei care plimbă dosarele de colo-colo. Înainte de a fi intrat în serviciul guvernamental, pînă cu cîţiva ani în urmă, fusese profesor de fizică la Universitatea din Cambridge. Nu făcuse cercetări în domeniul astronomiei, dar îi acordase o atenţie deosebită. James îl respecta. Îşi dădea foarte bine seama de ce pusese el această întrebare. Ştia că, dacă

socotelile sale erau corecte, atunci semnificaţia lor pentru lume era apropierea unei sinistre calamităţi. De aceea, verificarea repetată a acestei presupuneri era foarte necesară, iar după verificare, oricît de solid ar fi stabilit el ipoteza, a o comunica se impunea cu tot atîta necesitate.

– Este dificil a spune ceva cu certitudine în privinţa cometei. Dacă, dintr-o cauză oarecare, „Cometa Datt” nu-şi schimbă direcţia sau, în cursul revoluţiei în jurul soarelui, nu ajunge în situaţia de a se destrăma, atunci, într-un astfel de caz, se poate ciocni de Pămînt, replică James cu un calm desăvîrşit.

– Dumneavoastră aţi spus - poate! Sensul acestui cuvînt este că Pămîntul poate fi salvat de coliziune? întrebă Sir John.

– În sistemul nostru solar, cîteva comete, mai vechi sau mai noi, vin şi se duc. Este puţin probabil ca între una dintre ele şi Pămînt să se producă o coliziune, dar, după afirmaţiile specialiştilor, un astfel de eveniment se poate întîmpla o dată la zece milioane de ani, deoarece Pămîntul şi cometa se pot găsi, cîndva, în acelaşi timp, în acelaşi loc. Dar, de data aceasta, conform calculelor mele, „Cometa Datt” şi Pămîntul vor ajunge simultan în acelaşi loc. Este posibil ca Mercur şi Venus să se apropie într-atît de Soare, încît „Cometa Datt” să fie constrînsă să-şi modifice direcţia. Dar mie nu mi se pare aşa. Deoarece volumul şi forţa de atracţie a acestor două corpuri nu este suficientă. Cu masa sa, Jupiter poate modifica direcţia cometei, dar cele două nu. Pentru a obţine un răspuns la această problemă, calculatorul Universităţii Cambridge are nevoie de două zile... Dacă, trecînd pe lîngă Soare, cometa ar fi fragmentată sau ar începe procesul de dezagregare, atunci calamitatea poate dispărea, zise James. Dar, despre această eventualitate, nu putem spune aproape nimic. Pînă cînd „Cometa Datt” nu-şi termină rotirea în jurul Soarelui, este improbabil să ştim ceva.

Plimbîndu-se prin cameră, Sir John spuse:

– Dacă această cometă se loveşte de Pămînt, va fi o catastrofă unică. Pentru lume, pentru viaţa oamenilor, efectul va fi în mare măsură pustiitor, atmosfera va suferi influenţa gazelor. Viaţa, în urma distrugerii provocate de coliziune, nu va putea fi salvgardată.

James îşi aminti brusc ce scrisese un specialist oarecare în legătură cu canalele transversale care se văd pe Lună. Poate,

cîndva, acolo fusese apă; iar acele canale era posibil să fie rezultatul ciocnirii dintre Lună şi cometă.

Sir John îi atrase din nou atenţia asupra calculelor sale.

– Potrivit calculelor dumneavoastră, dacă va avea loc această coliziune, ea se va întîmpla de azi în zece luni. Mi se pare că, dacă nu putem spune nimic sigur despre ea, în schimb este necesar mai întîi să cumpănim un plan de salvare.

Un plan de salvare? La urma urmei, ce procedeu de salvare să aplici acolo unde oraş de oraş, ţară de ţară vor fi distruse? În istoria omenirii, nicicînd pînă astăzi nu s-a produs o calamitate naturală atît de mare. Pentru salvarea de la aceasta, ştiinţa omenirii, tehnologia sa, ce vor putea să facă? James nu avea vreo speranţă anume. El o afirmă, dar Sir John spuse:

– Eu trag nădejde! Se poate ca afirmaţiile dumneavoastră să se adeverească sută la sută. Dar ce pierdem dacă ne străduim? Ce folos că stăm cu mîinile în sîn? Eu gîndesc că trebuie convocaţi diverşi savanţi din toată lumea pentru a hotărî asupra acestui lucru. În acest sens, acord o mare importanţă organizării tratativelor. Da, este necesar să acţionăm în taină pentru a nu produce nelinişte în rîndul oamenilor obişnuiţi.

Spunînd acestea, el aruncă o privire spre articolul lui James. Astrofizicianul îi înţelese sensul. Foarte repede, spuse:

– Ascunzînd ochilor lumii nu se obţine nimic. În afară de mine, mai există oameni care cunosc traiectoria „Cometei Datt” şi sînt competenţi în efectuarea calculelor.

– Fireşte, veţi publica articolul. Rugămintea mea este numai de a-i schimba puţin concluzia - orice eveniment este posibil înainte de coliziunea „cometei Datt” - asupra căruia este necesar să se dea atenţie - din declararea acestui lucru să devină improbabil ca cititorul să înţeleagă adevărul. Acesta este felul de compromis pe care vi-l indic. Deoarece „Nature” este un săptămînal reputat şi cele tipărite în el se bucură de credit, sper ca ziarele şi revistele ştiinţifice din toate ţările să dea dovadă de cumpătare şi să colaboreze. Cînd se apropie o calamitate atît de stranie, atunci se impun măsuri la fel de neobişnuite.

*

Între cei doi, discuţia continuă aprins pînă tîrziu în cele din urmă, ajunseră la un acord şi în articolul lui James fură operate

oarecari modificări. Se stabiliră, de asemenea, unele lucruri în legătură cu tratativele mondiale, după care Sir John îl conduse pe James la hotel cu propria sa maşină.

Mulţimea ieşită de la ultimul spectacol se împrăştiase. James avea hotelul pe Picadilly Road. Sir John îl însoţi pînă la cameră. În timp ce mergeau, spuse:

– Curînd, veţi primi invitaţia pentru tratative. Să veniţi neapărat. Şi nu uitaţi să daţi rezultatele obţinute de la calculator. *Good night*! Mîine dimineaţă, la orele zece, Johnson vă va duce la Cambridge.

Înainte de culcare, James aruncă o privire spre firmament. Pe cerul curat licăreau stelele. O mare pace se răspîndise pretutindeni. Printre stele, o cometă nevăzută înainta ameninţător spre globul terestru. Nici în vis nu s-ar gîndi cineva! La urma urmei, eu de ce m-am gîndit aşa? Eu de ce am zis? Pe ce temei?... Pentru o clipă, se îndoi de propriile sale calcule...

*

În munca sa, sir John lua hotărîri cu mare repeziciune. La numai trei săptămîni de la întîlnirea cu James, sub egida Naţiunilor Unite, la Londra se organizară tratative secrete. La ele luară parte o sută de savanţi din diverse ţări. Descoperitorul „cometei Datt”, domnul Manoj Datt, fu invitat special.

Tratativele se desfăşurară în secret timp de o săptâmînă. Presa nu fu anunţată. Pe baza unor lungi discuţii, de dimineaţa pînă seara, a unor calcule, a ordinatorului guvernamental etc., experţii luară o hotărîre importantă şi gîndiră proiectul de a înfrunta probabilul asalt al „Cometei Datt”. Se făcu planificarea.

Cîţiva savanţi erau de acord cu James Forsithe. Ar putea fi unele cauze naturale ca pericolul să dispară. Şi în această problemă avură loc discuţii. Izbucniră controverse şi pe alte considerente decît cele gîndite de sir John McPherson şi de James Forsithe. Unii specialişti spuneau că, dacă interiorul cometei începe să se extindă în loc să rămînă îngust, şansele de coliziune vor creşte. Cu toate că, în acest caz, ciocnirea nu ar fi atît de primejdioasă. Frecarea dintre particulele exterioare şi atmosfera Pămîntului va provoca un dezastru apreciabil. Totuşi, coliziunea nu va fi atît de distrugătoare. Dar nimeni nu era capabil să demonstreze faptul că oricare dintre aceste accidente

se va produce sau că respectiva cometă va trece la oarecare distanţă. Prin urmare, era necesar să se organizeze orice plan, cu acest lucru erau cu toţii de acord.

Acum, în ce fel va fi organizat acest plan?

Experţii afirmau că era imposibil să se organizeze un plan de apărare. Deoarece, pe baza calculelor, era greu de spus în ce parte a lumii se va produce coliziunea. Prin urmare, era dificil de stabilit în ce loc trebuiau mutaţi oamenii; în plus, dacă întreaga ambianţă planetară va fi afectată, primejdia de poluare a aerului va fi pentru toată lumea. Astfel încît, orice plan de apărare nu va putea fi eficient. În cursul aplicării acestuia, s-ar naşte o astfel de nebunie, încît ar rezulta numai dificultăţi.

De aceea, toţi specialiştii hotărîră că planul, neputînd fi de apărare, va fi de atac. Un astfel de plan ofensiv nu putea fi decît unul - prin efortul întregii omeniri, să fie schimbată calea cometei! Acum, oamenii doreau să facă ceea ce natura nu putea - ultimul procedeu, singurul posibil.

Toate forţele nucleare ale omenirii vor fi reunite şi se va construi o armă super-atomică; la un moment şi într-un loc determinat, cometa va fi atacată. Acesta era singurul procedeu.

*

Exista, de asemenea, temerea că o întîrziere în construirea armei nucleare ar periclita aplicarea planului. Deoarece, cu cît distanţa de cometă la care va avea loc evenimentul va fi mai mare, cu atît acţiunea de deviere a traiectoriei va fi mai dificilă. În acelaşi timp, ştiinţa nu era capabilă să provoace explozia cu ajutorul unei nave spaţiale, fără echipaj uman, numai prin telecomandă. De aceea, preparativele vor lua ceva timp.

După ce chibzuiră asupra tuturor feţelor problemei s-au stabilit unele termene:

10 septembrie: data lansării vehiculului spaţial.

Dacă pînă la data de 10 septembrie cometa nu-şi va schimba direcţia dintr-o cauză oarecare şi va continua să înainteze spre Pămînt, atunci, la această dată, nava spaţială echipată cu arma nucleară va decola.

1 octombrie: vehiculul spaţial, ajungînd în apropiere de cometă, o va ataca.

2 noiembrie: dacă direcţia cometei rămîne neschimbată, atunci va ciocni Pămîntul. Dar, dacă atacul de pe 1 octombrie va fi fost reuşit, în acest caz, catastrofa nu va avea loc şi cometa se va îndepărta.

În calea reuşitei mai era o problemă: forma şi volumul cometei. Dacă mărimea cometei va depăşi o anumită limită, bomba atomică făurită de om nu-i va putea schimba traiectoria.

Succes sau insucces, era hotărît ca, în orice caz, această acţiune să fie ţinută într-un secret absolut. Chiar în caz de reuşită, nu va scăpa nici o informaţie în legătură cu proiectul. Iar dacă nu va reuşi atunci...

– Părerea dumneavoastră care este? Acţiunea va izbîndi sau nu? întrebă domnul Datt pe sir John, la încheierea tratativelor.

– Anul acesta nu cumpăraţi cadourile de Crăciun înainte de 1 octombrie, răspunse el.

*

După tratative, timp de două săptămîni, domnul Datt hoinări prin Anglia. Cînd se întoarse în India, pe aeroportul Damdam îl întîmpinară prieteni, rude şi o mare mulţime de curioşi. Oamenii ştiau numai că domnul Datt se întîlnise cu astronomii din Anglia şi vizitase observatoarele şi institutele astronomice. Participarea sa la tratative era ţinută în taină faţă de toată lumea. Croindu-şi drum prin mulţime şi ferindu-se de ziarişti, ajunse la maşina sa.

Sosind acasă, văzu că în faţa locuinţei fusese instalat umbrarul în care se aduceau ofrandele religioase.

– La urma urmei, ce înseamnă toate astea?

Indrani Devi zise drept răspuns:

– Te-ai întors din străinătate în condiţii favorabile. Am chemat brahmanul să-ţi dea binecuvîntarea.

– Dar atîţia oameni pleacă zilnic în străinătate. Ce am făcut eu neobişnuit sau semnificativ? Dar ce este acest sacrificiu...?

Indrani Devi se îndepărtă intimidată. Astronomul privi spre cumnatul său care începu să-l convingă:

– Frate, de cînd ai descoperit cometa, noi ne-am simţit tare îngrijoraţi. Guruji ne-a arătat planul de pace al planetei. După indicaţia lui, dacă astăzi vei face sacrificiul, va fi în regulă... aşa socotim noi toţi.

– Ce folos trag eu dacă fac acest sacrificiu? întrebă domnul Datt foarte calm.

– Răul cometei va fi înlăturat.

Brusc, domnul Datt se mînie cumplit.

– Este o pură superstiţie a voastră că această cometă ar fi nefastă. Pînă cînd nu am studiat această cometă, nu aveam nici o cunoştinţă despre ea, înţelegeam această supersiţie. Dar astăzi, cînd noi ştim că toate planetele, luna, meteoriţii şi cometele sînt părţi neînsufleţite ale sistemului solar, că ele nu posedă nici un fel de puteri faste-nefaste, atunci, de ce această superstiţie? Dacă v-aţi da osteneala să învăţaţi ceva din ştiinţa modernă, aţi putea ajunge să pricepeţi aceste lucruri. Eu ştiu, pentru mine aceste lucruri sînt ca apa pe oala de pămînt smălţuit.

Domnul Datt vorbise mînios, dar cumnatul îi prezentă cu blîndeţe argumentul:

– Dar strămoşii noştri au scris în cărţile sfinte despre aceste sacrificii!

– Era o vreme cînd strămoşii noştri erau pe drept cuvînt descoperitori ai adevărului. În Upanişadele noastre, chiar în Bhagavad Gita, găsim multe opinii divergente. Putem găsi în ele întrebări privitoare la natură, diverse puncte de vedere asupra acestora, diferite răspunsuri şi o serie întreagă de păreri în exprimarea adevărului. Dar, cu timpul, acestea au dispărut. Astăzi, cînd citim aceste cărţi religioase, noi nu simţim niciodată necesitatea de a pătrunde înţelesul lor profund şi rămînem undeva în straturile superficiale, presupunînd că acesta este adevăratul sens, iar ceea ce este important lăsăm de-o parte. Ce rost au discuţiile? Nu voi lua parte la sporovăiala şi la argumentaţiile voastre, încheie astronomul plecînd iute.

În Anglia, pe durata tratativelor, între domnul Datt şi sir John se înfiripase o prietenie profundă. Indianul fusese impresionat de dragostea pentru disciplină, de eficacitatea remarcabilă a activităţii şi de neînfricarea englezului, pe cînd acesta îndrăgise înclinaţia spre căutarea adevărului şi atenţia ageră de descoperitor a domnului Datt.

„Project light brigade” era numele planului de atac al cometei. Sir John îi dăduse acest nume inspirat de faimoasa poemă „Charge of the light brigade”. Pentru acest proiect, Marile puteri puseseră la dispoziţie vehiculul spaţial şi racheta cu ajutorul

căreia acesta era expediat într-o călătorie atît de lungă. Diverse state contribuiseră cu diferite instrumente, combustibil, aparate, cu tehnicieni şi cu oameni de ştiinţă.

India participa cu patru savanţi la acest proiect. Şi, în acest lucru, se simţea respectul purtat domnului Datt.

„Cometa Datt” înainta în direcţia calculată. Coada ei îşi făcu apariţia. Efectuase jumătate din rotaţia în jurul soarelui şi, în acest timp, nu suferise nici o influenţă. Nu era făcută bucăţi-bucătele. Iar forţa de atracţie a lui Mercur şi Venus nu avusese nici un efect asupra traiectoriei sale, astfel încît acum se apropia.

Calculatorul îi aproxima direcţia şi, zi după zi, probabilitatea ciocnirii de Pămînt creştea continuu.

Dar această informaţie era ţinută în secret faţă de lume Oamenii obişnuiţi credeau despre cometă că va trece doar pe lîngă Pămînt şi se va în depărta în linişte. Dar nu, cîţiva savanţi, care nu erau în temă, aveau unele bănuieli. Iar cîţiva astronomi amatori stăteau la pîndă ca să vadă cu propriile lor lunete cometa trecînd atît de aproape.

Pe lîngă această curiozitate ieşită din comun, între oamenii de rînd se răspîndea teama de cometă, de care profitau cîţiva astrologi şi alţi pricepuţi în ale credinţei.

Apărător al unghiului de vedere cu adevărat ştiinţific, domnul Datt era ocupat să combată acest sentiment de teamă superstiţioasă. Dar toate strădaniile sale erau zadarnice.

Savanţilor le apăru o nouă rază de speranţă. În urma observaţiilor, diverşi astronomi ajunseră la convingerea că masa „Cometei Datt” era comparativ redusă. De aici, probabilitatea de reuşită a lui „Project light brigade” crescu. Acum, domnul Datt aştepta.

În a doua săptămînă a lui septembrie, sosi o scrisoare de la sir John.

Era despre o mulţime de lucruri: sezonul de cricket, descrierea lui „late summer” din Anglia, festivalul de la Edinburgh şi activităţile sale culturale etc.

În sfîrşit, domnul Datt ajunse la informaţia care-l interesa: - „*The charge of the light brigade has begun. Let us wish it success*” (Atacul brigăzii uşoare a început. Să-i urăm succes).

Începu sărbătoarea Durga Puja. Bengalul fu cuprins de agitaţia festivalurilor şi a serbărilor. Khoka, nepotul de opt anişori al

domnului Datt, veni în vacanţă. Domnul Datt îşi petrecea tot timpul jucîndu-se cu el, aşa că Indrani Devi comenta cu reproş:

– Astăzi nu mai este atent la nimic.

Ziua de întîi octombrie veni şi trecu. Toată noaptea, domnul Datt stătuse pe acoperiş cu luneta. Şi în noaptea de două, el îşi petrecu timpul scrutînd cerul. I se păru că direcţia cometei s-a schimbat. Apoi, se gîndi că era numai jocul minţii. Dacă s-ar fi petrecut o schimbare în direcţia cometei, ea ar fi atît de mică încît o lunetă de 20 cm nu ar putea-o pune în evidenţă. Iar această schimbare depinde de succesul proiectului.

În fond, ce a fost acest proiect? Va fi, într-adevăr, încununat de succes? Va ajunge la timp nava spaţială lîngă cometă sau nu? Explozia se va produce la timp sau nu? Aceste întrebări clocoteau în creierul domnului Datt. Pe trei octombrie, stătu toată ziua ca pe ghimpi, aşteptînd ceva. Seara, la ora cinci, veni un om pe scuter de la Defence Office din Calcutta şi înmînă domnului Datt un „Clasified telex message” din Anglia.

Mesajul fusese expediat pe doi octombrie.

Pînă acum, astronomul fusese ca nebun de atîta aşteptare, iar acum stătu cîtva timp fără un gest. Făcîndu-şi curaj, dechise plicul. Era un mesaj fericit:

„*Astăzi mă duc să cumpăr cadourile de Crăciun*”.

John McPherson

În luna noiembrie, „Cometa Datt” trecea la 70 de mii de kilometri distanţă de Pămînt. Cîţiva o văzură. După spusele unora, nicicînd înainte nu se arătase o cometă atît de vizibil.

Cometa trecu. Ciclul ei se încheie de asemenea şi atunci, într-o zi, domnul Datt îi zise lui Indrani Devi:

– Văzut-ai dumneata? Cometa a venit şi a trecut. A fost ceva bun sau rău? Acum, înţelegi vorbele mele, nu?

– Asta am înţeles că n-a fost nimic bun sau rău. Dar putea fi, fireşte! Şi ştii de ce nu a fost? întrebă Indrani Devi, lungind gîtul cu mîndrie.

Şi, pentru o clipă întreagă, domnul Datt stătu la îndoială. Nu cei din Project Light Brigade lămuriseră treaba? Prudent, întrebă:

– Ce ai vrut să spui?

– Ce-ţi voi spune! Noi am adus jertfe rituale. Iată ce a oprit năpasta, că de nu...

– Dar eu nu am adus nici o jertfă, spuse domnul Datt, întrerupîndu-şi soţia. Însă nu continuă, ca să nu-i strice plăcerea.

Indrani Devi, emoţionată la culme, îi dădu de ştire:

– Tu nu ai făcut! Khoka a făcut. Guruji a spus că, dacă dumneata nu voiai să faci, atunci, nu-i nimic! Poate face nepotul dumitale. Khoka venise în vacanţă. El a adus ofranda. Dumneata nu ştiai că un învăţat mai bun cunoscător al doctrinei decît Gyruji nu poţi găsi. El rezolvă orice problemă!

În faţa ochilor domnului Datt se lumină tabloul stratagemei. Khoka efectuase ritualul sacrificiului. Turnase unt topit în focul sacrificial. Guruji îl pusese să aducă jertfă focului, să recite formulele cuvenite. Khoka citise formulele ascultător, fără să priceapă sensul...

În locul acestui tablou, îi apăru un altul - tratativele de la Londra, direcţia cometei, transformarea ei probabilă, discuţiile despre coliziune şi calamitatea ce venea asupra lumii. Plănuiseră o metodă stranie, care reuşise în secret.

Două tablouri! Două povestiri! Amîndouă în acelaşi timp! Pentru amîndouă, un singur personaj: omenirea! Dar ce povestiri diferite! Cîtă deosebire între ele! gîndi, domnul Datt.

Ne străduim mereu să micşorăm distanţa dintre două omeniri cu modurile lor de viată. De o parte - superstiţie, de cealaltă - forţa logicii, puterea opiniei, intelectul. Cît este de lungă şi de adîncă prăpastia dintre ele! Nici o persoană educată, înstărită, nu este ferită de superstiţie.

Omenirea trebuie să progreseze treaptă cu treaptă în direcţia Secolului XXI pînă să reuşească în cele din urmă. Cum? Pînă cînd? Pînă cînd?

Şi domnul Datt se pierdea în mulţimea tuturor acestor întrebări fără de răspuns.

[Originally published in „*?*”. În româneşte povestirea a fost publicată în „*Almanah Anticipaţia 1985*“ editat de «Revista „Ştiinţă şi Tehnică“», 1984]